

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 56/2018-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. decembra 2018 v pléne zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša (sudca spravodajca), Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Dušanom Klimom, Sládkovičova 16/61, Žiar nad Hronom, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Bartošova Lehôtka konaných 10. novembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. novembra 2018 doručená sťažnosť (podaná na poštovú prepravu 20. novembra 2018) [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Dušanom

Klimom, za účasti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „zvolená starostka“ alebo „odporkyňa“) podaná v zmysle § 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) pre namietanú neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Bartošova Lehôtka konaných 10. novembra 2018.

2.1 Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ ako úradujúci starosta kandidoval vo voľbách do orgánov samosprávy obce konaných 10. novembra 2018 za starostu obce Bartošova Lehôtka. Podľa volebných výsledkov bol sťažovateľ neúspešným kandidátom, pretože získal 95 hlasov, kým úspešná kandidátka [REDAKOVANÉ] získala 117 hlasov. Sťažovateľ tvrdí, že úspešná kandidátka porušila volebné moratórium podľa zákona č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o volebnej kampani“) a tiež čl. 30 a čl. 31 ústavy.

2.2 Sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť podaním z 3. decembra 2018, ktoré označil ako opravu písárskej chyby a doplnenie o zoznam všetkých oprávnených voličov v obci, v ktorom opravil dátum narodenia sťažovateľa, opravil priezvisko odporkyne a doplnil jej dátum narodenia. K podaniu priložil zoznam všetkých oprávnených voličov v obci.

3.1 Prvé porušenie spočíva podľa sťažovateľa v tom, že vo voľbách úspešná kandidátka (odporkyňa) 7. novembra 2018 tesne pred začiatkom volebného moratória ako členka návrhovej komisie viedla zasadnutie Obecného zastupiteľstva obce Bartošova Lehôtka v rovnakej budove, v ktorej bola 10. novembra 2018 volebná miestnosť. Na tomto zasadnutí mala odporkyňa podľa sťažovateľa predložiť „*proti sťažovateľovi*“ na schválenie uznesenia č. 52/2018, č. 57/2018 a č. 58/2018, ktorými obecné zastupiteľstvo uložilo hlavnej kontrolórke obce podať podnet na okresnej prokuratúre na konanie starostu obce Bartošova Lehôtka. Sťažovateľ tvrdí, že týmto konaním odporkyňa ako poslankyňa obecného zastupiteľstva zneužila svoje postavenie, čo malo za následok porušenie rovnosti volebného práva.

3.2 Druhé porušenie spočíva podľa sťažovateľa v tom, že v čase volebného moratória 8. novembra 2018 odporkyňa zabezpečila doručenie letákov s názvom „*Skutočnosť alebo fikcia*“ do schránok občanov obce Bartošova Lehôtka s cieľom ovplyvniť voľby vo svoj prospech. Predmetný leták podľa sťažovateľa obsahoval nepravdivé skutočnosti o sťažovateľovi a bol spôsobilý ovplyvniť obyvateľov obce pri voľbách starostu obce. Ako dôkaz pripojil sťažovateľ samotný leták a 26 čestných prehlásení obyvateľov obce.

4. Sťažovateľ ešte uviedol, že rozdiel hlasov medzi ním a víťaznou kandidátkou (odporkyňou) bol nepatrný (95 ku 117), a to pri volebnej účasti 72,9 %, ktorá klesla oproti predchádzajúcim dvom volebným obdobiam o 6,7 %, a taktiež, že sťažovateľ vykonával funkciu starostu obce viac ako 16 rokov.

5. Sťažovateľ preto žiadal, aby ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie a nálezom vyhlásil voľby starostu obce Bartošova Lehôtka konané 10. novembra 2018 za neplatné, najmä z dôvodu porušenia volebného moratória a porušenia rovného volebného práva a slobodnej súťaže zúčastnených kandidátov.

II.

6. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

7. Ústavný súd podľa čl. 129 ods. 2 a čl. 131 ods. 1 ústavy v spojení s § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí pléna bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy

podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Voľby sú prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi a sú unikátnym zdrojom legitimacy zvolených verejných činiteľov. Voľbami sa realizuje kľúčový princíp slobodného demokratického štátu, princíp vlády na čas. Voľby sa vyznačujú tým, že sú jedinečnou udalosťou, ktorej predchádza istá spoločenská mobilizácia celoštátna aj lokálna. Z týchto dôvodov je možné súdne zasahovať do výsledku volieb len zo závažných dôvodov. Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa teda uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99).

9. Voľby môžu byť v zmysle judikatúry (PL. ÚS 98/07) ústavného súdu (a tiež podľa teórie ústavného práva) spochybnené v zásade tromi spôsobmi, a to tým, že došlo k volebnej chybe (napr. nesprávne sčítanie hlasov a iné číselné omyly), k volebnému deliktu (úmyselne nesprávne sčítanie alebo iné falšovanie volieb počas ich priebehu) alebo k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania (oblasť nekalej volebnej súťaže a použitých prostriedkov volebnej kampane).

10. S ohľadom na uvedené možno zhrnúť, že vo všeobecnosti musia byť splnené tri predpoklady, aby bolo možné vyhovieť volebnej sťažnosti: 1. protizákonnosť, porušenie zákonov týkajúcich sa volieb, 2. vzťah medzi touto protizákonnosťou a neplatnosťou volieb alebo voľby kandidáta a 3. intenzita protizákonnosti, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (rôznosť intenzity kampane sa už v spôsobe rozhodovania ústavného súdu prejavila napr. vo veciach sp. zn. PL. ÚS 5/03, sp. zn. PL. ÚS 118/07 a sp. zn. PL. ÚS 78/2011, v ktorých ústavný súd nepovažoval vady za také, ktoré by mohli

ovplyvniť výsledok volieb, naopak, nálezom sp. zn. PL. ÚS 6/06 ústavný súd zrušil výsledok volieb, pretože spôsob vedenia kampane počas volebného moratória presiahol únosnú mieru).

11. V predmetnej sťažnosti sťažovateľ namietal konanie odporkyne, ktorá počas jeho neprítomnosti viedla zasadnutie obecného zastupiteľstva deň pred začiatkom volebného moratória a v nasledujúci deň už počas volebného moratória mala údajne zabezpečiť doručenie predvolebného letáku do schránok občanov obce.

12.1 Podľa § 2 ods. 1 zákona o volebnej kampani volebná kampaň na účely tohto zákona je akákoľvek činnosť politickej strany, politického hnutia, koalície politických strán a politických hnutí, kandidátov a tretích strán podľa § 8, za ktorú sa obvykle platí úhrada, smerujúca k propagácii ich činnosti, cieľov a programu na účely získania funkcie volenej podľa osobitného predpisu. Rozumie sa tým činnosť v prospech aj v neprospech subjektov podľa prvej vety.

12.2 Podľa § 2 ods. 2 zákona o volebnej kampani volebná kampaň začína dňom uverejnenia rozhodnutia o vyhlásení volieb v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a končí 48 hodín pred dňom konania volieb.

12.3 Podľa § 14 ods. 1 zákona o volebnej kampani zverejňovať informácie o kandidujúcich politických stranách, kandidujúcich koalíciách politických strán, kandidátoch na prezidenta a kandidátoch na funkcie do orgánov územnej samosprávy v ich prospech alebo neprospech v rozhlasovom vysielaní, v televíznom vysielaní, v rámci audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, v periodických publikáciách, neperiodických publikáciách a v agentúrnom spravodajstve je 48 hodín pred začiatkom volieb a v deň konania volieb až do skončenia hlasovania zakázané.

12.4 Podľa čl. 30 ods. 3 ústavy volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.

12.5 Podľa čl. 30 ods. 4 ústavy občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.

12.6 Podľa čl. 31 ústavy zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

13. Sťažovateľom namietané zneužitie postavenia odporkyne pri vedení obecného zastupiteľstva 7. novembra 2018 (bod 3.1) možno podľa ústavného súdu považovať za bežný výkon právomoci, resp. činnosť spojenú s výkonom funkcie poslankyne obecného zastupiteľstva alebo členky návrhovej komisie obecného zastupiteľstva. Výkon funkcie poslankyne obecného zastupiteľstva nie je možné bez ďalšieho stotožňovať s nezákonným a manipulujúcim konaním. Samotný obsah uznesení č. 52/2018, č. 57/2018 a č. 58/2018, na ktoré poukázal sťažovateľ, v tomto prípade nie je relevantný, pretože tieto boli prijaté obecným zastupiteľstvom, a nie samotnou odporkyňou. Taktiež skutočnosť, že predmetné zasadnutie obecného zastupiteľstva bolo v budove, v ktorej bola o niekoľko dní neskôr zriadená volebná miestnosť, nemá žiadnu príčinnú súvislosť s volebným moratóriom alebo rovnosťou volebného práva.

14. Rovnosť volebného práva sa všeobecne chápe nielen ako požiadavka, aby každý občan mal pri výkone volebného práva rovnaké postavenie, teda aby každému občanovi pri rozhodovaní patrilo jeden hlas a tento hlas mal rovnakú váhu voči ostatným hlasom voličov, ale tiež, aby sa každý občan mohol za rovnakých podmienok uchádzať o zvolenie a mal rovnakú šancu (PL. ÚS 19/98). Iba na základe subjektívnych pocitov v konečnom dôsledku neúspešného kandidáta nemožno bežný výkon právomoci alebo činnosť spojenú s výkonom funkcie, či už poslankyne obecného zastupiteľstva, alebo starostu obce, považovať za spochybnenie rovnosti jeho aktívneho alebo pasívneho volebného práva.

15.1 K sťažovateľom namietanému porušeniu volebného moratória volebným letákom (bod 3.2) ústavný súd poukazuje na to, že podstatou volebného moratória (obdobie

48 hodín pred začatím volieb) je, aby kandidát neprípustnou agitáciou neovplyvňoval a nezískaval priazeň a náklonnosť voličov, ktorým by bolo marené ich slobodné rozhodovanie (napr. PL. ÚS 47/2014). Pri posudzovaní volebných nedostatkov, ku ktorým malo dôjsť počas volebnej kampane, ale nemožno podceňovať voliča. Len veľmi agresívny a ofenzívny tlak na voliča spôsobilý ovplyvniť tvorbu jeho slobodnej vôle je volebným nedostatkom, ktorého dôsledkom môže byť zrušenie výsledku volieb (m. m. PL. ÚS 118/07, PL. ÚS 78/2011, PL. ÚS 35/2014). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity týchto volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb. Nie každá neférovosť pri vedení volebnej kampane a nie každé porušenie volebného moratória musia vyvolať právne dôsledky (PL. ÚS 64/2014). Vo vzťahu k rozširovaniu volebných letákov v čase moratória je dôležité, aby ústavný súd posudzoval námietky sťažovateľa s primeranou mierou zdržanlivosti, o to viac, že volebný leták v obci, ktorá má 299 oprávnených voličov, ktorí sa navzájom vo veľkej miere poznajú, spravidla sám osebe nie je spôsobilý bezprostredne a priamo ovplyvniť rozhodovanie voličov (m. m. PL. ÚS 62/2014).

15.2 Z predmetného predvolebného letáku, ktorý priložil sťažovateľ k svojej sťažnosti, je zrejmé, že ide o zjavnú antikampaň. Aj s poukazom na už artikulovaný apel na nepodceňovanie voliča ústavný súd konštatuje, že voliči na Slovensku sú už žiaľ vo všeobecnosti zvyknutí aj na antikampaň, preto jej bez iných súvislostí nemožno pripisovať prehnaný význam pri ovplyvňovaní rozhodovania voličov. Tvrdenie, že distribúciu predvolebného letáku po obci zabezpečovala odporkyňa, je len domnienkou sťažovateľa, ktorá je implicitne podložená iba všeobecnou skutočnosťou, že leták smeroval proti sťažovateľovi. Uvedená skutočnosť ale sama osebe nemôže byť automaticky považovaná vo vzťahu k odporkyňi za „usvedčujúcu“. Rovnako napriek početným čestným prehláseniam, ktoré pripojil sťažovateľ k volebnej sťažnosti, nemožno bez akýchkoľvek pochybností uzavrieť, že tieto predvolebné letáky boli distribuované až počas volebného moratória. V predmetných čestných prehláseniach (ktoré majú všetky vrátane rovnakých gramatických chýb úplne totožnú formuláciu okrem mena a podpisu, pozn.) sa síce uvádza, že konkrétny podpísaný obyvateľ našiel vo svojej poštovej schránke 8. novembra 2018 leták, ktorý tam deň predtým nebol, ale to je tiež iba nepreukázateľnou domnienkou, pretože

predmetný leták mohol byť vhodený do schránok už vo večerných hodinách 7. novembra 2018. Aj ústavný súd už v minulosti konštatoval, že v tejto súvislosti nie je podstatné, kedy mal volič subjektívne možnosť oboznámiť sa s danou informáciou, ale kedy sa táto informácia objektívne dostala do zorného poľa jeho záujmu. Z hľadiska volebného moratória nie je podstatné, kedy si volič vybral zo schránky predvolebný leták (podporujúci alebo poškodzujúci povest' niektorého z kandidátov) a oboznámil sa s ním, ale podstatné je, kedy mu bol tento leták objektívne do schránky vhodený (PL. ÚS 12/2011, PL. ÚS 15/2013). Čestné prehlásenia predložené sťažovateľom preto samostatne neboli spôsobilé preukázať ani porušenie volebného moratória.

15.3 Navyše formulácia uvedená v predmetných prehláseniach, teda „... *mám vedomosť, že práve tento leták ovplyvnil zmýšľanie a vôľu občanov voliť...*“, neobstojí ani logicky, pretože konkrétna osoba môže osvedčiť iba svoje vlastné zmýšľanie (a vôľu voliť), a nie zmýšľanie, resp. rozhodovanie iných ľudí. Význam sťažovateľom predložených čestných prehlásení znižuje aj skutočnosť, že tieto prehlásenia na podporu volebnej sťažnosti sťažovateľa s veľkou pravdepodobnosťou neposkytli voliči zvolenej starostky, ale voliči, resp. podporovatelia sťažovateľa ako neúspešného kandidáta na starostu, a preto volebné rozhodovanie práve obyvateľov obce, ktorí podpísali zrejme niekým už dopredu pripravené čestné prehlásenie, paradoxne nemohlo byť v konečnom dôsledku bezprostredne a priamo ovplyvnené ani predmetným letákom. Z uvedených dôvodov v tomto prípade ani nie je možné konštatovať, že predmetný leták by bol spôsobilý ovplyvniť správanie voličov, aj keby bol vhodený do schránok počas volebného moratória.

15.4 Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že v predmetnej veci nie je možné dospieť k záveru o porušení volebného moratória v miere, ktorá by viedla k neprípustnému ovplyvňovaniu výsledku hlasovania voličov.

16. Sťažovateľom uvedené skutočnosti a predložené dôkazy nemajú taký charakter, aby predstavovali dostatočné dôvody na to, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a aby následne vyhlásil voľby starostu obce Bartošova Lehôtka za neplatné, čo je pri volebných sťažnostiach dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú

neopodstatnenosť (porov. PL. ÚS 73/07, PL. ÚS 118/07, PL. ÚS 78/2011). Na tomto základe preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2018